

24 Haziran'da Türkiye, yine "kritik" bir seçime sahne oldu. Neredeyse son on yıldır, hep "kritik" seçimleri tecrübe ediyor; hemen her seçimi, tâbir yerindeyse bir "son hesaplaşma" ânı gibi yaşıyoruz. Hem iktidar hem muhalefet, seçimi bir varlık-yokluk/ölüm-kalım meselesi hâline getirmekten imtinâ etmiyor. Zîrâ Türkiye'de seçim, demokratik bir yarış olmanın ötesinde anlamlar taşıyor; seçimi kaybetmek ya da kazanmak, iktidar değişimini aşan neticeler doğurabiliyor. Bunun sebeplerinden biri, Türkiye'nin normatif yanı zayıf ve güç ilişkilerini esas alan bir politik zemine sahip olmasıdır. Bir diğer sebep ise siyasî bölünmelerin esas itibarıyla kimlik ve hayat tarzı ekseninde şekillenmesidir. Bugünün Türkiye'si, hayat tarzı ve kimlik temelinde aşırı politizasyonla malûdür. "Biz" ve "onlar"ın tayininde kimliğin gücü her geçen gün daha da artmaktadır. (Bir yanlış anlaşılmaya meydan vermemek için, kimlik siyasetinden şikâyet etmenin, yakınmanın çok anlamlı olmadığını, tam aksine toplumsal gerçeklikten uzaklaşmaya yol açabileceğini de belirtelim. Kimlik/kültür farklılıklarının siyasî bölünmelere temel teşkil etmesi, durup dururken, kendiliğinden ortaya çıkabilecek bir keyfiyet değildir. Bu keyfiyetin arkasında uzun bir tarih, geniş bir tartışma ve çözülememiş meseleler yatmaktadır.) Diğer taraftan, kimlik siyaseti, sahici bir siyasî rekabet ve yarış hattının teşekkülüne, dolayısıyla sahici bir siyasete mâni olmaktadır. 2007 Cumhurbaşkanlığı krizi ve akabindeki Temmuz seçimlerinden beri Türkiye'deki siyasî rekabet, daha doğru ifâdesi ile "çatışma", "Erdoğan" ve "Erdoğan karşıtları" arasında cereyan etmektedir. Türkiye siyaseti, bu çatışma hattına sıkışmış vaziyettedir. Haddizâtında mezkûr siyasî tezadın ortaya çıkışı ve yeniden üretimi, bir yönüyle Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın Türkiye siyasetinde kapladığı alanın, tuttuğu yerin büyüklüğünden kaynaklanmaktadır. Erdoğan'ın, aşağı yukarı 2007 genel seçimlerinden beri, seçmenin yaklaşık yarısını kendi etrafında toplayabildiği ve kendi siyasî hedefleri istikametinde seferber edebildiği gerçeği, 24 Haziran'da bir kez daha müşahhas hâle gelmiştir. Ürettiği bu toplumsal karşılık ile Erdoğan, siyasî dengeyi kendi lehine, muhaliflerinin aleyhine bozabilen, sıra dışı bir siyasî figür olma vasfını el'an muhafaza etmektedir. Erdoğan, gündelik siyasî analizlerde sıkça dillendirildiği gibi verili bir "muhafazakâr" sosyolojiye dayanarak iş gören siyasî bir lider değil; tam aksine, "sosyoloji"nin tutsağı olmayan, "sosyoloji"yi inşa eden, kendi politik önceliklerini, tercihlerini toplumun önceliklerine, tercihlerine dönüştürmeyi hemen her durumda başarabilen bir siyasî lider. Hem siyasî çatışma hattının Erdoğan üzerine bina edilmesi hem de Erdoğan'ın şahsî siyasî meziyetleri bir arada mütalâa edildiğinde, Türkiye'de seçimlerin epey zamandır kazananı önceden belli yarışmalar şeklinde cereyan etmesinin sebepleri daha iyi anlaşılabilir.

Tekrar vurgulamak gerekir ki, "Erdoğan-Erdoğan karşıtlığı" şeklindeki tezat, sahici bir siyasî çatışma eksenine tekabül etmemektedir. Muhalefet, bir tür iptilâyâ dönüşen Erdoğan karşıtlığının geniş "muhafazakâr" toplum kesimlerini Erdoğan etrafında kümelenmeye ittiğini ve ortalama yüzde ellilik bir oy desteğini kararlı hâle getirdiğini görüyor olsa bile, bu çatışma hattının dışına çıkma becerisini gösterememektedir.

Cumhurbaşkanlığı Hükûmet Sisteminin halkoyuna sunulduğu 16 Nisan referandum neticesinin muhalefette bir umuda yol açtığı ve bu umudun 24 Haziran'a taşındığı bir gerçektir. Muhalefet, en azından, seçim ittifakının sağladığı imkânla parlamentoda çoğunluğu elde edebileceğine inanmış, ikinci tura kalması hâlinde cumhurbaşkanlığı seçiminin de sürprize açık olduğunu düşünmüştü. Her iki kulvardaki beklentinin de gerçekleşmemesi, muhalefet cephesinde bir muhasebeyi ister istemez gündeme getirecektir. Seçim sonrası CHP ve İYİ Parti'de yaşananlar, bu hesaplaşmanın ve gözden geçirmenin kolaylıkla ve kısa zamanda yapılamayacağına işaret etmektedir. Muhalefet ve dayandığı sosyoloji açısından esas problem, zaten aşınmakta olan iktidarın seçimler yoluyla değişebileceğine dair umudun hepten kaybedilmesi ihtimâlidir.

Muhalefet cephesinin seçim sonrasındaki hâlet-i rûhiyyesi, bu ihtimâle dair ciddî belirtiler taşımaktadır. Eğer muhalefet böyle bir “savrulma” yaşar ise bu sadece muhalefetin değil, esas olarak Türkiye’nin problemi hâline gelebilir; çünkü böyle bir hâl, siyasî meşruiyet kaygısını zayıflatacağı gibi, “devirmeci” siyasetleri yahut da nihilizmi beslemekten başka bir netice doğurmaz.

Muhalefetteki siyasî partilerin anlaması ve icâbını yerine getirmesi gereken husus, kazanan siyasî partiden (iktidardan) kendisini değiştirmesini beklemenin mânâsızlığıdır. Siyasetin bir rasyonelitesi varsa şayet, değişmesi gereken kazanan değil kaybedendir. Muhalefet, mevcut siyasî çatışma hattında yürümeyi ve “Erdoğan karşıtlığı”nı siyasetinin merkezine koymayı sürdürdükçe kazanamayacağını göremez ve bunun gereğini yerine getiremez ise kaybetmeye devam edecektir. Tecrübenin hayatta bir karşılığı olmalı; hep aynı şeyi yaparak farklı sonuç almayı ummanın nâfile bir bekleyiş olacağı harcıâlem bilgilerimiz arasındadır.

Son 10 yılda yaşananlar, iktidar (AK Parti) açısından asıl meselenin seçim kazanmak olmadığını ortaya koymaktadır. AK Parti/Erdoğan, 24 Haziran’a kadar baştan kazananı kendisi olan seçimlerde yarıştı. Son 16 yılda Türkiye’deki hiçbir seçim iktidar değişimini va’detmedi. İktidara geldiği 2002 seçimleri bir yana bırakılırsa AK Parti, toplumun yaklaşık yarısının desteğini hep yanında buldu ve Cumhuriyet tarihinde hiçbir iktidar partisinin yakalayamadığı uzun süreli bir toplumsal desteğe sahip oldu. Esasen 24 Haziran’da da mevcut aday kompozisyonunda Cumhurbaşkanlığı seçiminin ikinci tura kalmayacağı, kalsa bile ikinci turun kesin favorisinin Erdoğan olduğu bilinmekteydi. AK Parti -ya da ittifak olarak Cumhur İttifakı- bir ihtimâl, parlamentoda salt çoğunluğu elde edemeyebilirdi; ancak yeni hükûmet sisteminde bunun eski ehemmiyetinin olmayacağı da açıktı.

24 Haziran’a giderken AK Parti ve Erdoğan için esas mesele, seçim kazanmak değil, “yönetebilir” olmaktı. AK Parti -MHP’nin de isteğiyle- seçim kararı alırken önünde yaklaşık bir buçuk yıllık bir iktidar süresi daha vardı ve karşısında iktidara aday bir muhalif siyasî özne yoktu. Hattâ, 2015 Kasım seçimlerinde AK Parti yine seçmenlerin yarısının oyunu alarak tek başına iktidar olduğunda, siyasî-toplumsal istikrar için çok elverişli bir vasatın ortaya çıktığı düşünülmekteydi. Fakat umulan olmadı; Türkiye son üç yılda her biri ciddî politik savrulmalara yol açabilecek siyasî/toplumsal hadiselerin içinden geçerek bu güne geldi. 2015 Temmuz’unda Çözüm Sürecinin çöküşüyle yoğun bir terörle mücadele döneminin içine girildi. Suriye iç savaşının ürettiği güvenlik riskleri uzun süre Türkiye’nin başını ağrıttı. PKK ve DAESH kaynaklı terör tehdidi yükselmışken 15 Temmuz 2016’da üstüne üstlük FETÖ de darbeye teşebbüs etti.

15 Temmuz’dan sonra Türkiye’nin kendini tahkim ihtiyacı ertelenemez hâle geldi ve iki kulvarda tahkimâta gidildi. İlkin, Fırat Kalkanı ve devamında Zeytin Dalı harekâtlarıyla dışarıdan kaynaklanan terör tehdidine karşı bir cephe oluşturuldu. İkinci olarak, yeni hükûmet sistemiyle anayasal-kurumsal seviyede devletin tahkimâtı gerçekleştirildi. Bütün bu tahkim sürecine yön veren ve siyasetin merkezine yerleşen kaygı, haklı olarak “beka” idi.

Esas itibarıyla AK Parti, iktidara geldiği ilk günden başlayarak özellikle siyaset dışı aktörlerin meydan okumasıyla karşılaştı. Ordu içinde darbeye yönelik hareketlilikten 2007 Cumhurbaşkanlığı krizine ve e-muhıraya, 2008’deki kapatılma davasından Gezi kalkışmasına, 7 Şubat MİT krizinden 17-25 Aralık operasyonlarına, 6-8 Ekim hâdiselerinden 15 Temmuz darbe teşebbüsüne kadar pek çok vak’a, bir yandan AK Parti’nin toplumsal desteğini büyütüp kararlı hâle getirirken, diğer yandan da AK Parti’yi “reformcu” bir siyasetten “defansif/savunmacı” bir siyasete doğru taşıdı. Daha önceleri krizleri “fırsat” olarak gören AK

Parti, artık “tehdit” olarak görmeye başladı. AK Parti iktidarının siyasî önceliği, kendini ve liderini korumak hâline geldi; toplumsal talepleri esas alan siyaset tarzında bir zayıflama meydana çıktı. Savunmacı siyasî yönelişin, AK Parti’nin politik yeteneğini bir ölçüde aşındırdığını da görmek gerekiyor. Dolayısıyla AK Parti ve Erdoğan açısından bundan sonraki esas mesele, deyim yerindeyse, kaybedilen “politik virtu”nun geri kazanılmasıdır.

İktidar ve muhalefetin 24 Haziran’ı nasıl değerlendireceğini, yukarıda kendileri açısından işaret edilen problemleri aşma iradesi gösterip gösteremeyeceklerini yakın zamanda anlayabileceğiz.

Türkiye Günlüğü olarak 30 yıldır istisnâsız her durumda, siyasetin ve meşru-demokratik süreçlerin savunulması gerektiği ve meselelerimizin yegâne çözüm zemininin siyaset olduğunun şuuru ile davrandık. Dolayısıyla dâimâ siyasî tenkidin vazgeçilmezliğine ve değerine inandık.

Türkiye Günlüğü’nün elinizdeki sayısında 24 Haziran seçimleri ve seçim sonuçlarına bağlı olarak önümüzdeki siyasî sürecin nasıl şekilleneceği etraflıca tartışılmaktadır. Derginin ilk bölümü, 24 Haziran’a dair yazılara ayrılmış vaziyette... “Mütenevvia” başlığı altında ise ana konu dışındaki inceleme yazılarına yer verilmiştir.

İlk makale, “24 Haziran seçiminin mantıkları” başlığını taşımakta olup, daha önceki seçim sayılarımızın çoğuna yazma lûtfunda bulunan Ali Yaşar Sarıbay Hocamıza ait. Sayın Sarıbay, her yazısında olduğu gibi yine berrak ve ufuk açıcı analizlerini sürdürerek 24 Haziran’da ortaya çıkan neticeyi iç ve dış sebepleriyle birlikte esaslı bir okumaya tâbi tutuyor; bu sebepler arasında 15 Temmuz darbe teşebbüsünü ve dış dünyanın Cumhurbaşkanı Erdoğan’a yönelik tavrını, üslûbunu öne çıkarıyor.

Siyaset bilimci Dr. A. Selim Hâfizoğlu, “Siyasî tarihimiz bakımından bir milât olarak 24 Haziran seçimleri” başlığını taşıyan makalesinde, derinlikli ve en mühimi de âdil ve mesafeli bir siyasî tahlilin iyi bir örneğini sunmaktadır. Sadece Sayın Hafizoğlu’nun yazısını okuyan bir okur, 24 Haziran’ın mahiyeti, daha ötesi Türkiye siyasetinin tayin edici parametreleri hakkında esaslı bir bilgiye sahip olacaktır kanaatindeyiz.

Yazı Kurulu Üyemiz Prof. Dr. Erol Göka, 24 Haziran’ı toplum/millet üzerinden okuyor, 24 Haziran’da milletin ne dediğine odaklanıyor. Sayın Göka’nın yazısında 1 Kasım 2015 seçimleriyle başlayan sürece ve bu süreçteki hadiselerle dair bir hatırlatmadan sonra 24 Haziran’ı mümkün kılan toplumsal-siyasî faktörler inceliklerle değerlendiriliyor.

Prof. Dr. Tanel Demirel Hocamız, tatilde olmasına ve teknik imkânlarının kısıtlılığına rağmen fedakârlık göstererek yazı talebimize müsbet cevap verdi. Sayın Demirel, fedakârlığının ötesinde, okuyucularımıza ziyadesiyle ufuk açıcı ve titiz bir analiz sunuyor. 24 Haziran’a dair ciddî bir değerlendirmeden sonra, AK Parti’nin mevcut siyasî vizyonunu liberal demokratik ilkeler temelinde irdeliyor ve seçim sonrasına dair muhtemel gelişmeleri yorumluyor.

“24 Haziran Seçimleri: AK Parti ve hâkimiyetin Sürekliliği” adlı makalesiyle Doç. Dr. Mustafa Altunoğlu, bu sayımıza küçümsenemez bir katkıda bulundu. Sayın Altunoğlu, Türkiye’de “hâkim parti” meselesine kafa yormuş az sayıdaki isimden biri... Yazısında, AK Parti’nin giderek bir hâkim parti vasfı kazanmasının sebeplerini, dünyadaki diğer hâkim parti örneklerinden de yararlanarak etraflı bir biçimde ele alıyor. Hâkimiyetin nasıl süreklilik kazandığını çok boyutlu ve titiz bir tahlile tâbi tutuyor.

Bundan önceki seçim sayılarımıza da değerli katkılarıyla tanıdığımız, bildiğiniz Prof. Dr. Cengiz Anık, siyasî iletişim alanındaki birikimiyle 24 Haziran seçimlerinde siyasî partilerin izlediği stratejileri kapsamlı bir şekilde tahlil ediyor. Neden bazı partilerin söylem ve stratejilerinin bir bumerang gibi kendilerini vurduğunu irdeliyor. Sayın Anık da Fakülte binasının taşınma telâşını içindeyken yazı ricamıza bizi kırmayarak olumlu cevap verdi; bundan ötürü de kendisine ayrıca teşekkür ediyoruz.

Doç. Dr. Burak Bilgehan Özpek, “Siyasetin ölümü: Arzu, tatminsizlik ve kabulleniş” adlı makalesiyle ilk kez Türkiye Günlüğü sayfalarında yer alıyor. Bu sayfalarda bundan sonra da yer alacağını ümit ediyoruz. Sayın Özpek, Türkiye’nin carî şartlarında esas meselenin “siyasetçilik” olduğunu, siyasetin yeniden hayat bulmasının hangi parametrelere bağlı olduğunu derinlikli bir bakış ve iyi bir üslûpla ortaya koyuyor; hem muhalefet hem de iktidar açısından kritik tesbitlerde bulunuyor. Bu sayımızda daha önce 2000 yılında Virgül dergisinde yayımlanmış bir mülâkata yer veriyoruz. Nihat Ülner’in Risk Toplumu ve Siyasallığın İcadı kitapları üzerine Ulrich Beck ile yaptığı bu mülâkat, üzerinden 18 yıl geçmesine rağmen güncelliğini hâlâ muhafaza etmekte ve Türkiye siyasetinin yaşadığı krizlere karşı dikkatle ele alınması gereken ipuçları içermektedir.

Mütenevvia bölümümüzde kıymetli hocamız, arkadaşımız Doç. Dr. Murat Beyazyüz, geçen sayımızda başlattığı ve okurlarımızın bir hayli alâkasını celbeden “gerçek İslâm” a dair soruşturmayı sürdürüyor. Sayın Beyazyüz, “kışkırtıcı” olabilecek bir meseleyi, serin kanlı bir biçimde ve ustalıkla ele alıyor. Prof. Dr. Ersan Şen, bütün meşgûliyetine, yoğun mesaisine rağmen çok güncel ve toplumsal karşılığı olan bir tartışmayı sayfalarımıza taşıyor: İdam ve af... Sayın Şen, hukukun evrensel ilkeleri üzerinden bu iki meseleye nasıl bakabileceğimizi engin bir vukûfiyetle ele alıyor. Prof. Dr. Servet Mutlu hocamız da güncel ve giderek daha fazla ehemmiyet kazanan bir meseleye odaklanıyor: Küresel ısınma ve iklim değişikliği. Daha ziyade popüler tartışmalara konu olan bu meselenin ilmî tahlili için okuyucularımızın Sayın Mutlu’nun yazısına dikkat kesileceklerinden eminiz.

Elinizdeki sayının son yazısı, henüz doktora tezini tamamlamış genç bir arkadaşımıza, Mutlu Yıldırım’a ait. “Seçkin demokrasi kadrajından 28 Şubat müdahalesine bakış” başlıklı bu çalışma, politik ve toplumsal etkileri hâlâ canlı olan bir yakın tarih kesitini etraflı bir şekilde ele alıyor. Sayın Yıldırım’ın yazı hayatının ve başarılarının devamını diliyoruz.

Okuyucularımızın, dost ve arkadaşlarımızın malûmu olduğu üzere, Türkiye Günlüğü Genel Yayın Müdürü Mustafa Çalık ağabeyimiz, ciddî bir sağlık problemi yaşadı ve hayli zor bir operasyon geçirdi. Şu an itibarıyla ameliyat sonrası tedavisi devam ediyor ve hekimlerimizin ifadelerine göre inşallah hızlı bir iyileşme süreci bekleniyor. Kendisine Allah’tan şifa diliyor, bir ân önce eski sıklık ve yoğunlukta idarehanemizdeki yerini almasını bekliyoruz. Sizler kadar biz Yazı Kurulu üyeleri için de Türkiye Günlüğü, Mustafa Ağabey ile özdeşleşen, ancak O’nunla hakikî hüviyetini bulabilen bir müessese... İnşallah Mustafa Ağabey’in bu sayı için bize devrettiği editörlük görevini lâıykıyla yerine getirebilmişizdir. Yaşadığı onca sağlık problemi arasında desteğini bizden esirgemediğini ve açıklarımızı kapattığını da ifade etmeliyiz.

Son olarak, Mustafa Ağabey’in dostları, arkadaşları için bize emanet ettiği selâmlarını iletelim. Ameliyat öncesinde ve sonrasında telefonla arayan, sağlık haberini almak için hastane kapısına kadar gelerek bekleyen, gelemeyip sağlığı için dua eden herkese teşekkür ve selâmları var.

Allah izin verirse Kasım ayında çıkaracağımız 136. sayının ana teması “Harb-i Umûmî ve Mutâreke” olacak. Malûm, 30 Ekim 2018’de Harb-i Umûmî’nin resmen nihayete erışı ve Mutâreke’nin başlangıcı yüzüncü senesini doldurmuş oluyor... Diğer ülkelerin Harb-i Umûmîsi dört yıl sürerken bizim Harb-i Umûmîmiz tamı tamına on yıldır; 1912’nin Eylülünde Balkan Harbi ile başlamış ve 1922’nin 9 Eylülünde “İzmir’in istihlâsı” ile bitmiştir. Bunun içindir ki 1918’de sona eren birinci safhası ile 1922’ye kadar devam edecek “ikinci safha”sının hiç değilse başlangıcını birlikte ele almayı doğru bulduk.

Yaklaşan Kurban Bayramınız şimdiden mübarek olsun.

Bâkî selâm ve muhabbetle...

Mehmet Özden-Tuncay Önder